

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

СІЧКО СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 343.1(477)

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність»

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2021

Дисертація є рукописом.

Робота виконана на кафедрі кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Карпенко Михайло Олегович,
Національний юридичний університет імені
Ярослава Мудрого,
доцент кафедри кримінального процесу.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Шумило Микола Єгорович,
Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, професор кафедри
кримінального процесу та криміналістики
Інституту права, Заслужений діяч науки і
техніки України, член-кореспондент
Національної академії правових наук України;

кандидат юридичних наук, доцент
Фомін Сергій Борисович,
Касаційний кримінальний суд у складі
Верховного Суду, суддя.

Захист відбудеться «19» квітня 2021 р. о «10» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.01 у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 84-А.

Автореферат розіслано «17» березня 2021 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.Ю. Шепітько

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Євроінтеграційний курс України зумовлює необхідність втілення системи заходів, спрямованих на демократизацію та гуманізацію національного законодавства, в тому числі кримінального процесуального, концептуальна перебудова якого пов'язана із запровадженням дієвих процесуальних механізмів кримінального провадження, гарантій дотримання прав та свобод особи.

Загальні положення досудового розслідування, будучи базовими нормативними конструкціями, реалізація яких спрямована на виконання завдань кримінального провадження, передбачених у ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК), обумовлюють ефективність здійснення досудового розслідування, забезпечують передумови застосування належної правової процедури до кожного учасника кримінального провадження.

Актуальність дослідження загальних положень досудового розслідування зумовлена гострою потребою подальшого розвитку та удосконалення науково-теоретичних основ здійснюваної у нашій державі судово-правової реформи.

Зауважимо, що як свідчать результати проведеного в рамках дисертаційної роботи анкетування, переважна більшість респондентів (78,12%) вважають положення глави 19 КПК такими, що потребують змін та доповнень. При цьому на думку ще 18,75% опитаних практичних працівників ці норми взагалі вимагають кардинального перегляду. Перш за все це обумовлено наявністю прикладних проблем, що виникають під час правозастосування відповідних приписів кримінального процесуального закону, зокрема, при визначенні підслідності, обчисленні строків досудового розслідування, об'єднанні та виділенні матеріалів досудового розслідування тощо.

Різні аспекти проблематики реалізації загальних положень досудового розслідування розроблялися у роботах Ю. П. Аленіна, В. П. Бож'єва, В. В. Вапнярчука, Ю. М. Грошевого, В. О. Гринюка, Т. М. Добровольської, В. Г. Дрозд, В. С. Зеленецького, О. В. Капліної, Л. Д. Кокорева, Л. М. Лобойка, В. І. Мариніва, М. М. Михеєнка, В. Т. Нора, В. О. Попелюшка, І. М. Попович, О. В. Смирнова, А. Б. Степанова, А. В. Столітнього, С. Б. Фоміна, О. Г. Шило, М. С. Шумила та інших представників науки кримінального процесу. Безпосередньо дослідженню загальних положень досудового розслідування у вітчизняній правовій доктрині присвячено дисертації В. К. Волошиної, В. В. Павловського. Окремі правові інститути, які належать до загальних положень досудового розслідування, склали основу досліджень А. А. Омарова, І. Ю. Потьомкіна, В. В. Козія, О. Ю. Татарова, В. Г. Лісогора та інших учених.

Проте, незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, автори яких тією або іншою мірою торкалися заявленої проблематики, досі залишаються дискусійними багато питань, пов'язаних із загальними положеннями досудового розслідування, як доктринального, так і суто прикладного характеру. Фрагментарне (не системне) оновлення кримінального процесуального закону,

неоднаковість правозастосовної практики підтверджують актуальність здійснення комплексного дослідження загальних положень досудового розслідування у їх нерозривному зв'язку із засадами кримінального провадження, його завданнями, що підкреслює його доктринальне та практичне значення в умовах реформування правової системи нашої держави.

Наведене й зумовило вибір теми дисертаційної роботи, а також визначило напрями наукового пошуку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана згідно з планом наукових досліджень кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого і є складовою частиною цільової комплексної програми «Судова влада: проблеми організації та діяльності» (номер державної реєстрації 0111U000957). Тема роботи затверджена вченою радою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 5 від 25 грудня 2015 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є отримання нових результатів у вигляді наукових висновків щодо загальних положень досудового розслідування, виявлення проблем з їх реалізацією, розробка науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на їх подолання задля удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства та практики його застосування.

Для досягнення зазначеної мети ставилися такі основні завдання:

– установити співвідношення між загальними засадами кримінального провадження та загальними положеннями досудового розслідування, а також між завданнями кримінального провадження та завданнями стадії досудового розслідування;

– узагальнити існуючі наукові підходи до поняття «загальні положення досудового розслідування», на підставі чого сформулювати авторське визначення цієї правової категорії;

– запропонувати класифікацію загальних положень досудового розслідування, спираючись на нові підходи законодавця до їх нормативного регулювання;

– розкрити дискусійні аспекти визначення належного суб'єкта, уповноваженого здійснювати досудове розслідування;

– виокремити проблеми застосування загальних положень досудового розслідування, призначених забезпечити ефективність досудового розслідування, та запропонувати шляхи їх подолання;

– виявити спірні питання реалізації загальних положень досудового розслідування, пов'язаних із забезпеченням прав та законних інтересів його учасників;

– сформулювати науково обґрунтовані пропозиції з удосконалення правового регулювання та практики застосування норм, якими врегульовані загальні положення досудового розслідування.

Об'єктом дослідження виступають кримінальні процесуальні відносини, що виникають, розвиваються та припиняються в процесі застосування правових норм, якими врегульовані загальні положення досудового розслідування.

Предметом дослідження є загальні положення досудового розслідування.

Методи дослідження обрані з урахуванням специфіки мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження. Для досягнення мети дослідження та виконання зумовлених нею завдань використовувався комплекс загальнонаукових і спеціальних методів.

Зокрема, діалектичний метод наукового пізнання став методологічною основою дисертаційної роботи, оскільки дав можливість розглянути загальні положення досудового розслідування з погляду цілісності цього правового явища та взаємопов'язаності його елементів. Використання системно-структурного методу було покладено в основу класифікації видів окремих досліджуваних загальних положень. Компаративний (порівняльно-правовий) метод став у нагоді під час аналізу правової регламентації досліджуваних загальних положень у вітчизняному законодавстві та їх нормативно-правового регулювання у законодавстві окремих зарубіжних країн. Історико-правовий метод використовувався для дослідження становлення та розвитку вітчизняного кримінального процесуального законодавства та еволюції поглядів учених щодо загальних положень досудового розслідування. Формально-юридичний метод використовувався під час з'ясування змісту норм законодавства, що регламентують загальні положення досудового розслідування. Застосування формально-логічного методу сприяло формулюванню належного понятійно-категоріального апарату дослідження, а також стало в нагоді для розмежування подібних за обсягом і змістом понять, що використовуються у чинному кримінальному процесуальному законодавстві та доктрині кримінального процесу. Методи правового моделювання та абстрагування були використані під час конструювання оптимальних моделей змін до КПК. За допомогою методу узагальнення вдалось можливим звести одиничні факти в єдине ціле і сформулювати науково обгрунтовані висновки, спрямовані на вдосконалення недоліків чинного законодавства України та існуючої правозастосовної практики. Соціологічний метод було використано при проведенні анкетування практичних працівників з питань загальних положень досудового розслідування. Комплексне використання значених методів дало можливість здійснити повне, об'єктивне і всебічне наукове дослідження загальних положень досудового розслідування.

Нормативно-правову та інформаційну базу дисертації склали: Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти й документи рекомендаційного характеру, КПК та інші закони України, рішення Конституційного Суду України (далі - КСУ), Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), підзаконні нормативно-правові акти, інтерпретаційні акти вищих судових інстанцій України, законодавство зарубіжних держав, КПК України 1960 р.

Теоретичну основу роботи становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних правників з теорії права, кримінального права та процесу, інших галузей юридичної науки.

Емпіричним підґрунтям дослідження стали рішення ЄСПЛ, КСУ, Верховного Суду та результати проведеного узагальнення практики, в межах якого опрацьовано понад 500 судових рішень, внесених до Єдиного державного реєстру судових рішень. Відповідно до цілей дослідження було проведено анкетування, в рамках якого опитано 30 слідчих та 64 прокурора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є системною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові результати у вигляді комплексу наукових висновків щодо загальних положень досудового розслідування. До найважливіших положень, що містять наукову новизну, слід віднести такі.

Уперше:

– продемонстровано зв'язок та взаємообумовленість між конкретними загальними засадами кримінального провадження (зокрема, законністю, таємницею спілкування, невтручанням у приватне життя, забезпеченням права на захист, публічністю тощо) та загальними положеннями досудового розслідування;

– обґрунтовано, що відсутність нормативно встановлених спеціальних правил визначення імперативної підслідності прокурором може призвести до визнання одержаних доказів недопустимими;

– зроблено висновок про відсутність правової визначеності при вирішенні питання, які саме відомості досудового розслідування можливо розголошувати, а які заборонено, запропоновано шляхи вирішення проблематики, що виникла внаслідок недосконалості нормативної конструкції ч. 1 ст. 222 КПК;

– наведені аргументи на користь того, що з метою оптимізації законодавчого регулювання загальних положень досудового розслідування потрібно відмовитися від практики їх закріплення в різних структурних підрозділах КПК та композиційно розмістити у главі 19 КПК;

– визначено шляхи подолання окремих нормативних дефектів регулювання строків дізнання (див. п. 5 Висновків);

– висловлено позицію щодо доцільності нормативної корекції абз. 2 ч. 5 ст. 219 КПК, що обумовлено неможливістю продовження строків досудового розслідування у випадках скасування рішення про зупинення досудового розслідування.

Удосконалено:

– доктринальне визначення загальних положень досудового розслідування, під якими пропонується розуміти засновану на загальних засадах кримінального провадження сукупність правових інститутів, що визначають найбільш важливі правила здійснення досудового розслідування дізнавачем, слідчим, прокурором з метою виконання покладених на них завдань;

– підхід до системи загальних положень досудового розслідування, зокрема, обґрунтування доцільності віднесення до їх переліку положень щодо зупинення досудового розслідування, здійснення його групою слідчих, взаємодії дізнавача, слідчого з оперативними підрозділами тощо;

– обґрунтування щодо класифікації загальних положень досудового розслідування залежно від завдань кримінального провадження, на виконання яких вони спрямовані;

– аргументацію на підтвердження думки про недоцільність віднесення нормативних приписів щодо початку досудового розслідування до загальних положень досудового розслідування;

– поняття «таємниця досудового розслідування», під якою пропонується розуміти різновид таємної інформації, яка отримується під час проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні, стосується обставин кримінального правопорушення, учасників кримінального провадження тощо, та розголошення якої може завдати шкоди правам та законним інтересам учасників кримінального провадження, забезпеченню ефективного досудового розслідування та відправленню правосуддя.

Набули подальшого розвитку:

– доводи на підтримку точки зору щодо розуміння загальних положень досудового розслідування як сукупності правових інститутів кримінального процесуального права;

– наукові погляди відносно кола осіб, які мають бути наділені правом заявляти клопотання в порядку, передбаченому ст. 220 КПК;

– наукові розробки щодо змісту і співвідношення понять «загальні положення досудового розслідування» та «загальні умови досудового розслідування», а саме, наводиться додаткова аргументація на підтвердження доцільності використання у науковому середовищі терміну «загальні положення досудового розслідування»;

– доводи про доцільність передачі повноважень щодо розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 354, 364-370 КК України, які були вчинені службовою особою НАБУ (крім Директора НАБУ, його першого заступника та заступника), що наразі належать до компетенції детективів підрозділу внутрішнього контролю НАБУ, до компетенції слідчих ДБР.

Практичне значення одержаних результатів. Викладені в дисертації висновки та пропозиції, що мають як теоретичне, так і практичне значення, можуть бути використані: а) у науково-дослідницьких цілях – для подальшого опрацювання проблематики застосування загальних положень досудового розслідування; б) у нормотворчій діяльності – при удосконаленні чинного кримінального процесуального законодавства України; в) у правозастосовній діяльності – для надання практичної допомоги дізнавачам, слідчим, прокурорам, слідчим суддям і суддям у застосуванні закону; г) у навчально-методичному процесі – при підготовці підручників, навчальних посібників та методичних

матеріалів з кримінального процесу, а також під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Прокурор у кримінальному провадженні», «Досудове розслідування кримінальних правопорушень» та інших.

Апробація результатів дослідження. Дисертація виконана на кафедрі кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, обговорена на засіданні кафедри та рекомендована до захисту. Основні положення дослідження доповідалися і були предметом обговорення на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Одеські Юридичні Читання» (9 листопада 2018 р., м. Одеса), «Нове міжнародне право та національне законодавство - нові завдання юридичної науки» (9-10 листопада 2018 р., м. Київ,), «Правові реформи в Україні: реалії сьогодення» (19-20 квітня 2019 р., м. Харків.), «Правове забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, інтелектуальний простір» (23 квітня 2019 р., м. Хмельницький); «Пріоритетні напрями розвитку сучасної юридичної науки» (20-21 вересня 2019р., м. Харків); «Юридична наука в сучасному світі: здобутки та перспективи» (27 вересня 2019 р., м. Одеса).

Структура та обсяг дисертації визначається метою, завданнями, об'єктом та предметом дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 231 сторінку, з них основний текст – 199 сторінок, список використаних джерел (226 найменувань) – 23 сторінки, додатки – 9 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовуються вибір теми дисертації, її актуальність, зв'язок з науковими програмами, визначаються мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, його методологічне й теоретичне підґрунтя, формулюються положення, що характеризують наукову новизну роботи, з'ясовується практичне значення одержаних результатів, указується ступінь їх апробації.

Розділ 1. «Загальнотеоретичні основи законодавчого врегулювання загальних положень досудового розслідування» складається з 2-х підрозділів.

У підрозділі 1.1. «Поняття та юридична природа загальних положень досудового розслідування, їх співвідношення із завданнями та загальними засадами кримінального провадження» здійснено аналіз поняття загальних положень досудового розслідування та розкрито їх правову природу. Робиться висновок про наявність кореляційного зв'язку між загальними положеннями досудового розслідування та завданнями кримінального провадження, які відіграють роль системоутворюючих чинників для сукупності досліджуваних у роботі загальних положень. При цьому самі загальні положення досудового розслідування є засобами досягнення мети та виконання завдань кримінального провадження. Констатовано необхідність розмежування загальних засад

кримінального провадження та загальних положень досудового розслідування, враховуючи їх різну спрямованість та призначення.

У підрозділі 1.2. «Система загальних положень досудового розслідування та її елементи. Класифікація загальних положень досудового розслідування» з'ясовано основні ознаки загальних положень досудового розслідування, а саме те, що вони: (а) мають нормативну природу, тобто на рівні чинного кримінального процесуального законодавства виступають як правові приписи (глава 19 КПК), які логічно пов'язані з нормами менш високого рівня узагальнення – спеціальними, що регулюють суспільні відносини на різних етапах досудового розслідування; (б) конкретизують зміст кримінального провадження щодо стадії досудового розслідування і спрямовані на ефективне виконання завдань кримінального провадження; (в) змістовно визначають найбільш важливі вимоги до здійснення розслідування повноважними суб'єктами органів досудового розслідування, прокурором; (г) забезпечують уніфікацію і стабільність правозастосування; (д) створюють підґрунтя реалізації прав і свобод осіб, залучених до сфери кримінальних процесуальних правовідносин. Базуючись на цьому, визначено інститути, які доцільно включити до системи загальних положень досудового розслідування. Наводяться аргументи щодо доцільності включення до цієї системи окремих правил (зокрема, щодо здійснення досудового розслідування групою слідчих (це підтримано 62,5% опитаних практичних працівників), зупинення досудового розслідування) поряд із пропозицією виключення з неї положень щодо початку досудового розслідування. Результати опитування показали, що половина респондентів (50%) підтримали ідею викласти назву глави 19 КПК інакше, а саме «Початок кримінального провадження та загальні положення досудового розслідування», і проти цього висловилося лише 28,12% опитаних практичних працівників.

Розділ 2. «Нормативний зміст загальних положень досудового розслідування та його реалізація у досудовому провадженні в контексті європейських стандартів кримінальної процесуальної діяльності» включає 3 підрозділи та присвячений характеристиці загальних положень досудового розслідування, виходячи із запропонованого поділу їх на групи.

Підрозділі 2.1. «Загальні положення досудового розслідування пов'язані з вибором належного суб'єкта розслідування» складається з 2-х пунктів.

У пункті 2.1.1. «Підслідність» автором розкриваються основні підходи до визначення поняття та видів підслідності. Значну увагу приділено прикладним проблемам, обумовленим неоднозначністю при врегулюванні правил визначення імперативної підслідності. Зокрема, виокремлено деякі дефекти законодавчої техніки у нормах, закріплених у ч. 5 ст. 36, ч. 10 ст. 216, главах 43 та 45 КПК, у зв'язку з цим сформульовано пропозиції, спрямовані на їх подолання. Крім того, у межах розкриття питання про територіальну підслідність наголошено на недосконалості приписів, закріплених у ч. 2 ст. 218 КПК, яка обумовлює недотримання принципу правової визначеності при застосуванні цієї норми у

практичній діяльності. Указані недоліки проілюстровано прикладами із судової практики, на підставі чого запропоновано механізм реалізації положень ч. 2 ст. 218 КПК.

У пункті 2.1.2. *«Здійснення розслідування групою слідчих. Взаємодія слідчого, дізнавача з оперативними підрозділами»* обґрунтовано необхідність вдосконалення приписів, якими унормовується порядок здійснення розслідування групою слідчих. При висвітленні питання щодо взаємодії слідчого, дізнавача з оперативними підрозділами піддано критичній оцінці положення, закріплені у ст.ст.40¹, 41, ч. 6 ст. 218 КПК, у розрізі внесених змін до КПК, що стосувалися порядку спрощення досудового розслідування щодо кримінальних проступків, та появи нового суб'єкта кримінального провадження – дізнавача. Сформульовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення правової регламентації окреслених правовідносин.

Підрозділ 2.2. «Загальні положення досудового розслідування, пов'язані з вимогою ефективності досудового розслідування» складається з 4-х пунктів. На підставі аналізу правових позицій ЄСПЛ констатовано можливість виділення таких стандартів ефективного досудового розслідування, як: а) незалежність та безсторонність; б) підконтрольність громадськості (або публічність); в) розумна швидкість (або оперативність); г) належна наполегливість, старанність; д) ретельність.

У пункті 2.2.1. *«Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування»* приділено увагу підставам та процесуальному порядку об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування, наголошено на доцільності запровадження механізму оскарження стороною захисту та потерпілим рішень про об'єднання чи виділення матеріалів кримінальних проваджень до слідчого судді, оскільки це дасть можливість оперативно усунути допущене порушення законності, якщо таке мало місце.

У пункті 2.2.2. *«Строки досудового розслідування»* розглянуто проблемні питання щодо обчислення та продовження строків дізнання та досудового слідства, пов'язані як із запровадженням спрощеної процедури досудового розслідування щодо кримінальних проступків, так і з попереднім недосконалим законодавчим врегулюванням. Для їх вирішення запропоновано внесення нормативних коректив до ст. ст. 219, 294, 295-1, 298-5 КПК.

У пункті 2.2.3. *«Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування»* запропоновано дефініцію поняття «таємниця досудового розслідування» та визначено складові цієї категорії: (а) відомості, які містять інформацію про охоронювану законом таємницю (спілкування, приватного життя особи, застосування заходів безпеки, державна таємниця, низка професійних таємниць); (б) відомості, що представляють інтерес для органів досудового розслідування (таємниця ходу досудового розслідування).

У пункті 2.2.4. *«Зупинення досудового розслідування»* піддано критичному аналізу позиції науковців щодо розширення переліку підстав для заупинення

досудового розслідування, у світлі чого проаналізовано відповідний міжнародний досвід. Водночас обґрунтована доцільність доповнення ч. 1 ст. 280 КПК новою підставою, а саме вирішення питання про екстрадицію особи до надходження запиту про її видачу. Крім того, висловлена пропозиція додати до мети, з якою допускається проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій після зупинення досудового розслідування, також вказівку на необхідність забезпечення збереження доказів від їх втрати чи спотворення.

Підрозділ 2.3. «Загальні положення досудового розслідування, пов'язані з забезпеченням прав та законних інтересів його учасників» складається з 2-х пунктів.

У пункті 2.3.1. *«Розгляд клопотань під час досудового розслідування»* зроблено висновок про необхідність доповнення ст. 220 КПК новою частиною, в якій пропонується закріпити право учасників кримінального провадження на забезпечення безпеки відповідно до спеціального Закону, про що вони можуть заявляти клопотання, які мають вирішуватися негайно.

З метою підвищення ефективності реалізації права учасників кримінального провадження на ініціювання проведення процесуальних дій через заявлення клопотань у порядку ст. 220 КПК, у цю норму запропоновано включити абзац, яким би закріплювався обов'язок слідчого, дізнавача та прокурора розпочати виконання зазначених у ньому процесуальних дій не пізніше трьох днів з дня його задоволення.

У пункті 2.3.4. *«Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення»* констатується, що процесуальний механізм ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення є важливою гарантією забезпечення прав учасників кримінального провадження. Утім, зважаючи на його проміжний характер, резюмовано доцільність встановлених у ст. 221 КПК обмежень щодо переліку матеріалів, які мають бути надані для ознайомлення, оскільки вони збалансовані передбаченою кримінальним процесуальним законодавством (ст. 290 КПК) процедурою відкриття матеріалів на етапі закінчення досудового розслідування. Висловлено пропозицію щодо поділу усіх матеріалів досудового розслідування за критерієм можливості/неможливості ознайомлення з ними учасників на три групи: 1) матеріали досудового розслідування, які слідчий, дізнавач або прокурор зобов'язані надати для ознайомлення; 2) матеріали досудового розслідування, можливість ознайомлення з якими залишена на розсуд слідчого, дізнавача або прокурора; 3) матеріали досудового розслідування, ознайомлення з якими неможливе через пряму вказівку про це у законі (встановлено заборону).

Розділ 3. «Організаційне забезпечення вимог загальних положень досудового розслідування» охоплює два підрозділи.

У підрозділі 3.1. *«Відомчий контроль в структурі засобів забезпечення виконання загальних вимог до проведення досудового розслідування»* автор доходить висновку, що порівняно з прокурорським наглядом відомчий контроль

обмежений колом процесуальних засобів, які можуть застосовувати з метою, зокрема, реалізації загальних положень досудового розслідування, забезпечення його ефективності. Раціональним шляхом подолання подібних законодавчих прогалин може бути наділення керівника органу досудового розслідування повноваженням звертатися до прокурора з клопотанням про вчинення процесуальних дій або прийняття рішень, які віднесені до виключної компетенції прокурора.

У підрозділі 3.2. «Прокурорський нагляд у структурі засобів забезпечення виконання загальних вимог до проведення досудового розслідування» аналізуються повноваження прокурора в ракурсі реалізації правових норм щодо загальних положень досудового розслідування. Підкреслено доцільність закріплення у КПК правила, згідно з яким у разі, якщо особа (чи особи) підозрюються у вчиненні двох і більше кримінальних правопорушень, підслідних різним органам досудового розслідування, прокурор доручає розслідування такого провадження органу, до підслідності якого належить найбільш тяжке кримінальне правопорушення. Винятком з цього правила мають залишитися лише кримінальні правопорушення, підслідні НАБУ. Задля забезпечення правової визначеності у ситуаціях, коли слідчий і прокурор мають різне бачення щодо можливості розголошення певних відомостей, найбільш оптимальною визнано процедуру, яка передбачає обов'язок і слідчого, і прокурора про взаємне інформування щодо наданих учасникам кримінального провадження дозволів на розголошення відомостей досудового розслідування.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та вирішення наукового завдання, яке полягає в отриманні нових результатів у вигляді наукових висновків стосовно вихідних основ законодавчого врегулювання загальних положень досудового розслідування, нормативного змісту цих приписів та організаційного забезпечення їх виконання, а також формулюванні науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на удосконалення їх нормативної моделі та правозастосування у цій сфері. Основні результати дослідження знаходять відображення у таких висновках і пропозиціях:

1. Розкриття правової природи загальних положень досудового розслідування неможливе без встановлення їх співвідношення з загальними засадами кримінального провадження та завданнями кримінального провадження, окресленими у ст. 2 КПК.

Загальні засади кримінального провадження: (а) є фундаментальними правовими приписами; (б) характеризуються стабільністю функціонування; (в) є нормами «прямої дії» у спірних випадках правозастосування. Натомість загальні положення досудового розслідування – це конкретні правила, що крізь призму засад кримінального провадження відбивають правову реальність, піддаються

законодавчим змінам з огляду на потреби практики правозастосування задля виконання завдань кримінального провадження на певних етапах розвитку держави і суспільства.

Існує опосередкований (непрямий) зв'язок між завданнями кримінального провадження, окресленими у ст. 2 КПК, та завданнями стадії досудового розслідування. У своєму співвідношенні перші є системоутворюючим чинником для сукупності досліджуваних загальних положень. Загальні ж положення досудового розслідування – це засоби досягнення мети та виконання завдань кримінального провадження.

2. Основними ознаками, що визначають місце і роль загальних положень досудового розслідування в системі правових норм досудового провадження, є такі: 1) вони мають нормативну природу, тобто на рівні чинного кримінального процесуального законодавства виступають як правові приписи (глава 19 КПК), які логічно пов'язані з нормами менш високого рівня узагальнення – спеціальними, що регулюють суспільні відносини на різних етапах досудового розслідування; 2) конкретизують зміст кримінального провадження щодо стадії досудового розслідування і спрямовані на ефективне виконання завдань кримінального провадження; 3) змістовно визначають найбільш важливі правила здійснення розслідування повноважними суб'єктами органів досудового розслідування, прокурором; 4) забезпечують уніфікацію і стабільність правозастосування; 5) створюють підґрунтя реалізації прав і свобод осіб, залучених до сфери кримінальних процесуальних правовідносин.

3. Систему загальних положень досудового розслідування складають правові інститути, а саме: 1) розслідування кримінальних правопорушень відповідно до правил підслідності; 2) здійснення досудового розслідування групою слідчих; 3) взаємодія дізнавача, слідчого з оперативними підрозділами; 4) об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування; 5) строки досудового розслідування; 6) недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування; 7) розгляд клопотань під час досудового розслідування; 8) забезпечення права на ознайомлення учасників кримінального провадження з матеріалами досудового розслідування до його завершення; 9) зупинення досудового розслідування.

Кожному із цих правових положень досудового розслідування притаманна наявність діяльнісного компоненту його нормативного змісту та спрямованість на виконання завдань кримінального провадження.

Загальні положення досудового розслідування за їх нормативним змістом класифіковано на наступні групи: 1) ті, що пов'язані з вибором належного суб'єкта розслідування; 2) ті, що пов'язані з вимогою ефективності досудового розслідування; 3) ті, що пов'язані з забезпеченням прав та законних інтересів його учасників.

4. Підслідність є складовою частиною компетенції органу досудового розслідування, юридичним засобом окреслення предмета відання відповідного

органу. Власне, ознаки кримінального провадження є лише юридичним засобом для визначення підслідності і в підсумку – компетенції відповідного органу досудового розслідування.

Системний аналіз повноважень прокурора щодо визначення ним підслідності надав дисертанту можливість виокремити такі випадки: 1) у провадженнях, що пов'язані з наданням міжнародної правової допомоги: а) визначення конкретного органу досудового розслідування, який здійснюватиме процесуальні дії в порядку надання правової допомоги (глава 43 КПК); б) визначення конкретного органу досудового розслідування, який буде здійснювати процесуальну діяльність у провадженні, яке передано нашій державі (глава 45 КПК); 2) у разі неефективного здійснення досудового розслідування у порядку, передбаченому ч. 5 ст. 36 КПК. При цьому, з огляду на доповнення цієї частини новими положеннями, які передбачають заборону зміни предметної підслідності лише у певних випадках (у разі здійснення кримінального провадження щодо народного депутата) або стосовно кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності НАБУ, пропонується надати можливість прокурорам відповідних рівнів доручати здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення (за винятком випадків, передбачених іншими положеннями цієї ч. 5 ст. 36 КПК) іншому органу досудового розслідування, в тому числі саме іншому відомству; 3) визначення прокурором – процесуальним керівником підслідності щодо кримінальних правопорушень, матеріали досудових розслідувань у яких, виходячи з положень ст. 217 КПК, можуть бути об'єднані в одне провадження, водночас за умови, що вони підслідні різним органам досудового розслідування (ч. 10 ст. 216 КПК); 4) визначення підслідності кримінальних правопорушень, вчинених на тимчасово окупованій території, Офісом Генерального прокурора.

При встановленні територіальної підслідності доцільно дотримуватись таких правил: (1) у разі вчинення особою триваючого кримінального правопорушення підслідність має визначатися з урахуванням місця його виявлення; (2) у разі злочинної бездіяльності місцем вчинення кримінального правопорушення має вважатися місце, в якому винуватий повинен був вчинити відповідні дії, а для злочинів з матеріальним складом – місце, де настав необхідний для складу таких злочинів результат; (3) у разі вчинення кримінального правопорушення у співучасті – місце, де виконавець здійснив і закінчив свої суспільно небезпечні дії.

Запропоновано алгоритм реалізації положень ч. 2 ст. 218 КПК: 1) слідчий, за наявності приводу до початку досудового розслідування щодо кримінального правопорушення, яке йому не підслідне, має внести відповідні відомості в ЄРДР з дотриманням вимог ч. 1 ст. 214 КПК, при цьому невідкладно повідомивши прокурора про початок досудового розслідування, що не належить до його компетенції; 2) для забезпечення ефективності досудового розслідування слідчий має провести лише невідкладні слідчі (розшукові) дії; 3) отримавши

повідомлення слідчого про початок кримінального провадження, що йому непідслідне, прокурор з дотриманням правил, закріплених у ст. 216 та ч. 1 і ч. 3 ст. 218 КПК, своєю постановою негайно вирішує питання про визначення підслідності цього кримінального провадження; 4) копія постанови прокурора надсилається слідчому, який розпочав досудове розслідування, та органу досудового розслідування, до підслідності якого це кримінальне провадження належить; 5) після отримання копії постанови про визначення підслідності слідчий, завершивши проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій, має надіслати органу досудового розслідування, визначеному в постанові прокурора, матеріали (речі, документи тощо), одержані в ході проведення ним слідчих (розшукових) дій; 6) фактичні дані, одержані під час проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій слідчим, до компетенції якого не належало це кримінальне провадження, мають визнаватися допустимими доказами, за умови додержання інших вимог, встановлених КПК.

5. З огляду на правовий зміст ч.1-4 ст. 219 КПК є підстави виокремити два види строків досудового розслідування: 1) з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР до моменту повідомлення про підозру (ч. 2 ст. 219 КПК); 2) з моменту повідомлення про підозру до закінчення досудового розслідування (ч. 3-4 ст. 219 КПК). У межах другого виду передбачено також дві групи процесуальних строків досудового розслідування: а) строки досудового розслідування, які автоматично наявні після повідомлення особі про підозру (ч. 3 ст. 219 КПК); б) загальні максимальні строки досудового розслідування після повідомлення особі про підозру з урахуванням можливого продовження в порядку статей 294, 295, 295-1, 298-5 КПК (ч. 4 ст. 219 КПК). Доводиться констатувати, що у наведеній статті не встановлено обмежень щодо першого виду строків – з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР до моменту повідомлення про підозру. Підтвердження такої позиції можна знайти і у положеннях ч. 1 ст. 294 КПК, у якій вказано на можливість «неодноразового» продовження «на строк» (а не в межах певного строку).

Критичне осмислення положень п.1-3 ч. 3, п.1 ч. 4 ст. 219, ч. 1 ст. 298-5 КПК у їх кореляції між собою засвідчило існування деяких суперечностей, що обумовило потребу сформулювати авторські пропозиції щодо їх подолання:

- у пункті 1 ч. 3 ст. 219 КПК як підстава для максимального пришвидшеного строку дізнання (72 години) встановлено «повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку», водночас підставою для більш тривалого дізнання протягом 20 днів (як встановлено у п. 2 цієї ж частини) є «повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку у випадках, якщо підозрюваний не визнає вину». З огляду на це, потребує уточнення підстава, передбачена п. 1, зокрема, «повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку у випадках, якщо підозрюваний визнає вину», бо наразі вона сформульована надто широко;

- у пункті 1 ч. 4 ст. 219 КПК йдеться про максимальний загальний строк дізнання, що дорівнює одному місяцю після повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку лише у випадках, передбачених п. 1 та п. 2 ч. 3 цієї ж статті. З цього логічно випливає, що у разі якщо особа не погоджується з результатами медичного освідчення та нею заявлено клопотання про проведення експертизи (п. 3 ч. 3) жодних обмежень по строках не встановлено. Проте така нормативна конструкція не відповідає вимогам правової визначеності, а тому з п. 1 ч. 4 ст. 219 КПК уточнення щодо двох пунктів доцільно вилучити;

- у пункті 1 ч. 4 ст. 219 КПК йдеться про максимальний строк дізнання, який обраховується у місяцях – 1 місяць. Водночас, у ч. 1 ст. 298-5 КПК використано іншу одиницю обрахування строку – дні – 30 днів. Зважаючи на те, що і в ч. 3 ст. 219, і ч. 1 ст. 298-5 КПК превалює вживання саме поняття «дні», слід привести п. 1 ч. 4 ст. 219 КПК у відповідність із вказаними положеннями шляхом викладення його у такій редакції: «тридцять днів з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку»;

- у пункті 2 ч. 3 ст. 219 КПК вказано таку підставу більш тривалого строку проведення дізнання, як необхідність проведення додаткових слідчих (розшукових) дій. Утім, у ч. 1 ст. 298-5 КПК використано словосполучення «додаткових слідчих і розшукових дій». Однак кримінальним процесуальним законодавством передбачено лише проведення слідчих (розшукових) дій (глава 20 КПК), тобто використана у ч. 1 ст. 298-5 КПК конструкція не відповідає термінології Кодексу;

- аналіз змісту ч. 1 ст. 298-5 КПК (так само як і п. 2 ч. 3 ст. 219 КПК), дозволяє зробити висновок, що підставою для збільшення строку дізнання є лише необхідність проведення додаткових слідчих (розшукових) дій. Однак, враховуючи варіативність можливих процесуальних ситуацій, а саме, виникнення необхідності у проведенні нових слідчих (розшукових) дій, а також, наприклад, повторних, більш доречно у вказаних вище нормах не обмежувати перелік можливих слідчих (розшукових) дій, а використати просто словосполучення «необхідності проведення слідчих (розшукових) дій»;

- частиною 1 ст. 298-5 КПК (так само як і ч. 2 ст. 294 КПК) встановлено, що суб'єктом продовження строку дізнання є прокурор. Це положення потребує уточнення, зокрема, шляхом вказівки на прокурора певного рівня. Тобто, наприклад, продовження строку дізнання має здійснюватися за рішенням прокурора вищого рівня за клопотанням дізнавача або прокурора-процесуального керівника.

6. Процесуальний механізм ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення є важливою гарантією забезпечення прав учасників кримінального провадження. Однак, зважаючи на його проміжний характер, резюмовано доцільність встановлених у ст. 221 КПК обмежень щодо переліку матеріалів, які мають бути надані для ознайомлення, оскільки вони збалансовані передбаченою кримінальним процесуальним законодавством (ст.

290 КПК) процедурою відкриття матеріалів на етапі закінчення досудового розслідування. Запропоновано поділ усіх матеріалів досудового розслідування за критерієм можливості / неможливості ознайомлення з ними учасників на три групи: 1) матеріали досудового розслідування, які слідчий, дізнавач або прокурор зобов'язані надати для ознайомлення; 2) матеріали досудового розслідування, можливість ознайомлення з якими залишена на розсуд слідчого, дізнавача або прокурора; 3) матеріали досудового розслідування, ознайомлення з якими неможливе через пряму вказівку про це у законі (встановлено заборону).

Доцільно розширити коло суб'єктів, які мають право заявляти клопотання про ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, а саме, наділення відповідним правом: іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, та особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), та їх представників, захисників.

7. У ході дослідження виявлено основні проблеми правового регулювання та правозастосування загальних положень досудового розслідування, визначено можливі напрями їх нормативної та правозастосовної оптимізації і сформульовано науково обґрунтовані пропозиції, зокрема, такі:

- положення ч. 5 ст. 217 КПК викласти в новій редакції: «Рішення про об'єднання чи виділення матеріалів досудового розслідування приймається прокурором або слідчим, дізнавачем за погодженням з прокурором за власною ініціативою або за ініціативою сторони захисту або потерпілого. Ініціювання стороною захисту, потерпілим об'єднання чи виділення матеріалів досудового розслідування здійснюється шляхом подання слідчому, дізнавачу, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому статтею 220 цього Кодексу. Постанова слідчого, дізнавача, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про об'єднання чи виділення матеріалів досудового розслідування може бути оскаржена слідчому судді»;

- положення ч. 6 ст. 217 КПК виключити;

- доповнити ч. 7 ст. 217 КПК новим абзацом такого змісту: «У разі об'єднання або виділення матеріалів досудового розслідування, в яких особі (особам) було повідомлено про підозру, днем початку обчислення строків у виділеному в окреме провадження є день, коли цій особі було повідомлено про підозру у провадженні, з якого виділено окремі матеріали. А у провадженні, в якому об'єднані матеріали кількох досудових розслідувань, днем початку обрахунку строків має вважатися день повідомлення про підозру у провадженні, яке розпочалося раніше»;

- у пункті 2 ч. 6 ст. 219 КПК словосполучення «...з урахуванням можливості його продовження, передбаченої частиною другою цієї статті» замінити словосполученням «...з урахуванням можливості його продовження, передбаченої частиною четвертої цієї статті»;

- доповнити ч. 1 ст. 221 КПК новим абзацом такого змісту: «Ініціювання стороною захисту, потерпілим, представником юридичної особи, щодо якої

здійснюється провадження, іншою особою, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, особою, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію), питання про ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення здійснюється шляхом подання слідчому, дізнавачу, прокурору відповідних клопотань, які розглядаються в порядку, передбаченому статтею 220 цього Кодексу»;

- частину 2 ст. 222 КПК викласти у такій редакції: «Слідчий, дізнавач, прокурор попереджають осіб, яким стали відомі відомості досудового розслідування у зв'язку з участю в ньому, про їх обов'язок не розголошувати такі відомості без їх дозволу, що зазначається в протоколі відповідної процесуальної дій або про що складається окремий протокол. Незаконне розголошення відомостей досудового розслідування тягне за собою кримінальну відповідальність, установлену законом»;

- сформулювати нову редакцію ч. 1 ст. 294 КПК: «Якщо досудове розслідування злочину до моменту повідомлення особі про підозру неможливо закінчити у строк, зазначений у частині другій статті 219 цього Кодексу, вказаний строк може бути продовжений неодноразово слідчим суддею за клопотанням прокурора або слідчого, погодженим з прокурором, на строк, встановлений пунктами 2 і 3 частини другої статті 219 цього Кодексу»;

- абзац 1 ч. 5 ст. 294 КПК доповнити новим реченням: «Пропущення цього строку є підставою для залишення клопотання без розгляду»;

- у частині 2 ст. 295-1 КПК вказати таке: «Копія клопотання вручається слідчим або прокурором, який здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення цього досудового розслідування, підозрюваному та його захиснику не пізніше ніж за п'ять днів до дня подання клопотання слідчому судді»;

- у частині 2 ст. 554 КПК закріпити пряму вказівку, що «у разі прийняття рішення про задоволення запиту уповноважений (центральний) орган України надсилає запит компетентному органу України відповідно до правил про предметну підслідність для виконання»;

- скорегувати ч. 3 ст. 595 КПК, а саме: «у разі перейняття кримінального провадження Генеральний прокурор в порядку, передбаченому цим Кодексом, доручає здійснення досудового розслідування відповідному органу досудового розслідування з урахуванням правил про підслідність, про що повідомляє державу, яка надіслала запит».

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Січко С. Актуальні питання забезпечення таємниці досудового розслідування. *Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України*. 2018. №4. С. 16-21.

2. Січко С. О. Актуальні питання підслідності кримінальних проваджень. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. №1. С.32-35.

3. Січко С. О. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування: питання теорії та практики. *Право і суспільство*. 2019. № 2. Ч. 2. С. 208-213.

4. Січко С.О. Класифікація загальних положень досудового розслідування *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 2. С.256-258.

5. Січко С.О. Щодо питання поняття загальних положень досудового розслідування. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6-3 (volume 3). P. 54-60. (Словацька Республіка)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Січко С.О. Забезпечення таємниці досудового розслідування: питання теорії та практики. *Одеські Юридичні Читання: матеріали наукової конференції Одеської школи права*. (м. Одеса, 9 листопада 2018 року). Одеса. С. 136-139.

2. Січко С.О. Актуальні питання поняття загальних положень досудового розслідування. *Нове міжнародне право та національне законодавство - нові завдання юридичної науки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 9-10 листопада 2018 р.). С.103-106.

3. Січко С.О. Розгляд клопотань учасників процесу під час досудового розслідування. *Правові реформи в Україні: реалії сьогодення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 19-20 квітня 2019 р.). Харків. 2019. С.79-81.

4. Січко С.О. Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його закінчення. *Правове забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, інтелектуальний простір: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 23 квітня 2019 р.). Хмельницький. 2019. С. 383-387.

5. Січко С.О. Поняття загальних положень досудового розслідування та їх співвідношення із засадами кримінального провадження. *Пріоритетні напрями розвитку сучасної юридичної науки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 20-21 вересня 2019р.). Харків. 2019. С. 102-104.

6. Січко С.О. Актуальні питання загальних положень досудового розслідування в контексті реалізації завдань кримінального провадження. *Юридична наука в сучасному світі: здобутки та перспективи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. (м. Одеса, 27 вересня 2019 року). Одеса. С. 116-118.

АНОТАЦІЯ

Січко С. О. Загальні положення досудового розслідування. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова

експертиза; оперативно-розшукова діяльність». – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України. – Харків, 2021.

У дисертації отримано нові результати у вигляді наукових висновків щодо загальних положень досудового розслідування, виявлено проблеми з їх реалізацією, розроблені науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на їх подолання задля удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства та практики його застосування.

У роботі визначено поняття та розкрито природу загальних положень досудового розслідування; з'ясовано їх кореляційний зв'язок із завданнями кримінального провадження; продемонстровано співвідношення з загальними засадами кримінального провадження.

Значна частина роботи присвячена характеристиці загальних положень досудового розслідування, виходячи із запропонованого поділу їх на три групи, зокрема: 1) ті, що пов'язані з вибором належного суб'єкта розслідування; 2) ті, що пов'язані з вимогою ефективності досудового розслідування; 3) ті, що пов'язані з забезпеченням прав та законних інтересів його учасників. Виокремлені проблеми застосування загальних положень досудового розслідування та запропоновані шляхи їх подолання.

Розкрито особливості відомчого контролю та прокурорського нагляду в структурі засобів забезпечення виконання загальних вимог до проведення досудового розслідування.

Ключові слова: досудове розслідування, загальні положення досудового розслідування, підслідність, строки досудового розслідування, ефективність досудового розслідування, відомчий контроль, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням.

АННОТАЦІЯ

Сичко С. А. Общие положения досудебного расследования. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». – Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Министерство образования и науки Украины. - Харьков, 2021.

В работе определено понятие и раскрыта природа общих положений досудебного расследования; выяснена их корреляционная связь с задачами уголовного судопроизводства; продемонстрировано соотношение с общими принципами уголовного производства.

Проанализированы основные компоненты системы общих положений досудебного расследования. В диссертации нашли свое отражение аргументы относительно целесообразности включения в эту систему отдельных правил (в

частности, по осуществлению досудебного расследования группой следователей, приостановления досудебного расследования) наряду с предложением исключения из нее положений о начале досудебного расследования.

Значительная часть работы посвящена характеристике общих положений досудебного расследования, исходя из предложенного деления их на три группы, в частности: 1) те, которые связаны с выбором надлежащего субъекта расследования; 2) те, которые связаны с требованием эффективности досудебного расследования; 3) те, которые связаны с обеспечением прав и законных интересов его участников. Выделены проблемы применения конкретных общих положений досудебного расследования и предложены пути их преодоления.

Раскрыты особенности ведомственного контроля и прокурорского надзора в структуре средств обеспечения выполнения общих требований к проведению досудебного расследования.

Отмечается, что ведомственный контроль за обеспечением реализации общих положений досудебного расследования, осуществляется руководителем органа досудебного расследования, руководителем органа дознания, направленный на обеспечение эффективной организации работы следователя, дознавателя и контроля за ее выполнением; надзор прокурора за соблюдением законов органами досудебного расследования в форме процессуального руководства прежде всего направлен на использование прокурором полномочий для обеспечения эффективности реализации, в частности, общих положений досудебного расследования; прокурорский надзор и ведомственный контроль представляют собой различные направления деятельности как по функциональной направленности, так и по ее формам.

Ключевые слова: досудебное расследование, общие положения досудебного расследования, подследственность, сроки досудебного расследования, эффективность досудебного расследования, ведомственный контроль, процессуальное руководство досудебным расследованиям.

SUMMARY

Sichko S. O. General provisions of the pre-trial investigation. – Qualifying scientific work printed as the manuscript.

Dissertation for Candidate of Legal Sciences Degree, specialty 12.00.09 «Criminal Procedure and Criminalistics; forensic examination; operational search activity ». - Yaroslav the Wise National Law University Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kharkiv, 2021.

New results are obtained in the dissertation in the form of scientific conclusions on the general provisions of pre-trial investigation, identified problems with their implementation, developed scientifically sound proposals aimed at overcoming them to improve the current criminal procedure legislation and practice of its application.

In the work is defined the concept and revealed the nature of the general provisions of the pre-trial investigation; their correlation with the tasks of criminal proceedings is clarified; demonstrated the relationship with the general principles of criminal proceedings.

A significant part of the work is devoted to the characteristics of the general provisions of the pre-trial investigation, based on the proposed division into three groups, in particular: 1) those related to the choice of the appropriate subject of investigation; 2) those related to the requirement of the effectiveness of the pre-trial investigation; 3) those related to ensuring the rights and legitimate interests of its participants. Problems of application of general provisions of pre-trial investigation are singled out and ways of their overcoming are offered.

The peculiarities of departmental control and prosecutorial supervision in the structure of means of ensuring compliance with the general requirements for pre-trial investigation are revealed.

Key words: pre-trial investigation, general provisions of pre-trial investigation, jurisdiction, terms of pre-trial investigation, efficiency of pre-trial investigation, departmental control, procedural management of pre-trial investigation.

Відповідальний за випуск
кандидат юридичних наук, доцент А.Р. Туманянц

Підписано до друку 02.03.2021 р. Формат 60х90/16
Папір офсетний. Віддруковано на різнографі.
Умовн. друк. арк. 0,7. Облік. вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 992

Друкарня
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.